

senior AKTUELLT

KRISTDEMOKRATISKA SENIORFÖRBUNDET

NUMMER 02-2023

"Vi behöver ett gemensamt etiskt modersmål"

EBBA BUSCH
SID 4-5

Likvärdig
vård i hela
Sverige

SID 6

Unga och
äldre möts
i Sällbo

SID 10

En politik med seniora ögon

Ett livslångt lärande är något som vi gärna talar om och som de flesta tycker är viktigt. Allt lärande under en människas liv syftar till att utveckla kunskaper, kompetens och färdigheter. Tar vi vara på det i praktiken?

Tyvär ser vi exempel på hur äldre personer med livslånga erfarenheter och kunskaper inte tas tillvara. Vid ett val mellan en äldre och yngre person får i vår svenska kultur ofta den äldre stå tillbaka.

Mottot för Kristdemokratiska Seniorförbundet (KD Senior) är ”En politik med seniora ögon”. Det betyder att KD Senior lägger ett perspektiv på politiska frågor som bottenar i erfarenheter och lärdomar som sträcker sig längre än det som gäller för dagen.

KD Senior arbetar för att äldre

människors intressen, rättigheter och livskvalitet ska främjas i de politiska besluten.

Författaren Bodil Jönsson talar om våra årsringar och att det är innehållet i våra lagrade årsringar som styr vår tidsattityd. Likaså menar Bodil Jönsson att ”varför skulle jag längre anpassa mig till att finnas med i sammanhang som jag tycker är alldeles meningslösa?”

Det politiska livet behöver inte upplevas som meningslöst för oss äldre. Det finns ett stort värde i att vi med våra livserfarenheter, årsringar, kan tillföra ett långsiktigt perspektiv grundat på erfarenheter. Förhastade beslut kan då undvikas.

Det måste också understrykas att det är i samspelet mellan olika

generationer som vi kan forma en hållbar framtid. Samtidigt som detta konstateras och som också är KD Seniors uppfattning, möter vi alltför ofta en negativ syn på äldres uppfattningar.

Det kan då vara bra att erinra sig att åldersdiskriminering är en av de sju diskrimineringsgrunderna i diskrimineringslagen. De seniora ögonen måste också få vara med när viktiga beslut fattas.

LARS O. MOLIN
Förbunds-
ordförande

Viktigt att mötas i verkliga livet

Med pandemin fick vi nya arbetsvanor – många fick arbeta hemifrån och möjligheten har permanentats.

Bra på flera sätt, till exempel infördes ett nytt begrepp: vobba. Att jobba hemifrån samtidigt som man tar hand om sjukt barn.

Människor med lång resväg är förstås glada över möjligheten. Vissa uttrycker att de får mer gjort när de koncentrerat jobbar hemma.

Men det finns också företag och myndigheter som har tvingats se över och ändra arbetsförhållandena: man tappade kontrollen över vad anställda gjorde och var de var. Chefer förlorade kontakt med anställda, och arbetskamrater sågs för sällan. Ingen bra grund för en kreativ arbetsmiljö.

Alkoholmottagningar har fått ta emot ett ökat antal med missbruksproblem som grundlagts under pandemin.

Zoom och teams, digitala möten i all ära. Människor över landet, ja, världen, kan träffas på detta sätt. KD Senior använder såklart möjligheten. De digitala verktygen är bra som komplement – men de skapar och bidrar till ofrivillig ensamhet. Både hos unga och äldre.

När SeniorAktuellt gjorde reportage om Sällbo (sid 10) berättade projektledaren om en undersökning bland de boende, om ensamhet.

Den grupp man trott var den minst ensamma – de unga väletablerade, var mest ensamma. De

tillbringade mycket tid med sociala medier men hade för lite kontakt med människor i verkliga livet.

När närbutiken stängs och enda alternativet är att handla på nätet, ökar isoleringen, inte minst bland äldre.

För KD Senior är det viktigt att hålla igång möten i det verkliga livet. Våra Café Senior är uppskattade, liksom vår närvaro i valstugor, på marknader och mässor. Personer med olika och talrika livserfarenheter är eftertraktade samtalspartners, det märks när vi Seniorer träffar presumtiva KD-väljare och andra samhällsintresserade. Det går inte att ersätta med Zoom.

MARIA WILHELMSON
Förbundssekreterare

Med KD levererar regeringen

FOTO: KRISTDEMOKRATERNA

I oktober 2023 var det ett år sedan regeringen M-L-KD bildades. Regeringen har hittills genomfört en rad reformer och beslutat om flertalet utredningar.

I huvudsak berör alla politikområden äldre generationer, till exempel bryr sig mor- och farföräldrar mycket om hur barn och barnbarn har det, men **SeniorAktuellt väljer här exempel som är särskilt intressanta för seniorerna själva.**

Sänkt skatt

2024 sänks skatten för pensionärer. För en pensionär med 16 667 kronor i månaden blir det 192 kronor mer per månad.

Rätt att arbeta längre

Förslag om att statligt anställda ska ha rätt att arbeta efter att ha fyllt 67 år kan bli verklighet.

Kompensation för "57:orna"

Regeringen kompenserar den tidigare S-regeringens miss, som gjorde att närmare 100 000 svenskar födda 1957 fick betala för mycket i skatt. Inte heller de födda 1959 kommer att straffbeskattas.

Språkkrav i äldreomsorgen

För att säkerställa ett tryggt bemötande inom äldreomsorgen utreds hur krav på kunnighet i svenska språket kan utformas.

Förlängt äldreomsorgslyft

Äldreomsorgslyftet förlängs i tre år. Det är en lyckad satsning som innebär att omsorgspersonal får ut-

Kristdemokrater i regeringen: Erik Slottner, civilminister, Andreas Carlson, infrastruktur- och bostadsminister, Acko Ankarberg Johansson, sjukvårdsminister, Ebba Busch, energi- och näringsminister och vice statsminister, Peter Kullgren, landsbygdsminister och Jakob Forssmed, socialminister.

bildning på betald arbetstid. Det är viktigt för att stärka kompetensen hos personalen och har uppskattats av både arbetsgivare och anställda.

Äldres tandhälsa prioriteras

Subventionerna för tandvård ska bli mer behovsanpassade. Därför tas äntligen första steget mot en tandvårdsreform där högkostnads-skyddet ska stärkas för att likna den som finns inom den övriga sjukvården. Äldres möjligheter till tandvård och god tandhälsa prioriteras.

Kartläggning av ofrivillig ensamhet

Undersökningen ska resultera i en strategi för att förebygga och motverka ensamhet.

Utredning om haverikommission vid suicid startades 2023

Män över 85 år är i majoritet när det gäller självmord.

Nationell vårdförmedling

Insats som ska erbjuda patienter som väntar på vård, att få vården

utförd på annat håll i landet där plats finns.

Århundradets vådreform

Nu har det första steget tagits, genom Huvudmannaskapsutredningen.

Stor reform av straffrätten

Fokus ska skifta från gärningsperson till brottsoffer. Det görs en omfattande översyn av straffskalor så att de ska spegla brottens allvar. Det innebär skärpta straff för olaga tvång, olaga hot, rån och utpressning.

Sänkt reduktionsplikt

Reduktionsplikten sänks till sex procent vid årsskiftet 2023–24 för bensin och diesel.

Sänkt skatt på jordbruksdiesel

Genom förlängd skattesänkning av jordbruksdiesel minskas kostnaderna för Sveriges bönder, vilket i förlängningen medför lägre priser på livsmedel i butikerna.

MARIA WILHELMSON

"Vi behöver ett gemensamt etiskt modersmål"

FOTO: FRIDA BRAMSTEDT

När Senioraktuellt möter vice statsminister Ebba Busch får samtalet fokus på det aktuella och eskalerande våldet i samhället.

En 16-åring är häktad för mord på en man och två kvinnor i deras hem i barns närvaro. Två jämnåriga är misstänkta för medhjälp. Det är några av de många gängrelaterade mord som utförts sedan årsskiftet 2022–23.

Ebba Busch, partiledardebatten i SVT nyligen handlade mycket om gängkriminalitet. Inledningsvis sa du att du inte trodde att någon annan partiledare skulle lyfta värdet av värderingar. Du fick rätt.

– Ja, tyvärr. Jag hade önskat att fler politiker skulle erkänna att det finns en värderingsmässig vilshenhet i vårt land. Samtidigt är det just här som kristdemokratin utmärker sig. Kristdemokraterna har talat om etik i 60 år, sedan partiets tillkomst, och oftast har vi blivit ifrågasatta för det. Men med alla dödsskjutningar och sprängningar tror jag att man förstår varför vi har framhållit behovet av en gemensam uppfattning om vad som är rätt och fel. Det handlar om värderingar.

Du har sagt att vi måste återta vårt etiska modersmål. Vad menar du med det?

– Dagens regering lyssnar på polisen och ger den de verktyg den behöver i brottsbekämpningen, säger Ebba Busch, KD.

– Jag tycker att det är ett väldigt talande begrepp och det är myntat av Alf Svensson som i en debatt med Socialdemokraterna förklarade att det språkliga modersmålet är svenskan, men vårt etiska modersmål är den judisk-kristna etiken. Nu ser vi konsekvenserna av att vi inte har en gemensam rättsuppfattning. Barn mördas och barn mördar. Vi har fått parallellsambädden som vuxit fram med andra värderingar och ideal. Kort sagt ett annat etiskt modersmål och vi ser att det ger hat och död.

Men hur ska det här hanteras?

– Jag tror att vi behöver inse att

det inte finns några etiska vakuump. När man har förminskat, förlöjligt och rentav förnekat svenska värderingar och svensk kultur har gangsterrapen blivit en ledstjärna i det kriminella mörkret. Brottsutredaren Luay "Lolo" Mohageb har påpekat att svensk ungdomskultur har varit marinerad i gangsterism. Politiken och polisen behöver göra sitt. Men mammor och pappor måste veta vad deras barn tittar på och vad de lyssnar till.

Kristdemokraterna talar ofta om barn och familj. Märks det perspektivet i regeringens politik?

— Ja. Vi har lagt flera förslag som sätter barnet i centrum och det finns en förklaring till det. En sprängd trappuppgång kan nämligen repareras, men det är svårare att reparera en trasig barndom. Det är därför som vi satsar 400 miljoner kronor på att förstärka föräldrastödet i hela landet. Mammor och pappor behöver hjälp.

— En annan avgörande åtgärd är att vi slopar sekretesshinder mellan skola, polis och socialtjänst för att förebyggande insatser ska kunna sättas in tidigare.

— Och en tredje satsning som verkligen har en kristdemokratisk prägel är fritidskortet. Här satsar vi 731 miljoner kronor för att skapa meningsfullhet och delaktighet. Barn och unga behöver bli sedda och få vara del av en gemenskap som kan finnas i fotbollslaget, dansgruppen eller i friluftslivet.

Vid sidan av den värderingsmässiga vilsenheten säger Ebba Busch att det även är viktigt att tala om den tomhet som många unga känner.

— Det kanske grövsta uttrycket för den vilsenhet och tomhet som plågar många barn är när barn rånar och förnedrar andra barn. Som de två tonåringar som rånade en kille och sedan urinerade på honom medan de filmade allt.

— Jag tror vi måste inse att det barn som inte får kärlek från en mamma och en pappa, söker en syster eller bror i gängen. Så fungerar vi människor. Det är som Hjalmar Söderberg uttrycker i boken Doktor Glas: ”Man vill bli älskad, i brist därpå beundrad. I brist därpå fruktad. I brist därpå avskydd och föraktad.”

Regeringens pressträffar har avlöst varandra med besked om hur regeringen ska utöka och stärka brottsbekämpningen. Allt från strängare straff till kunskaps- och informationsutbyte med andra länder.

— Vi är beredda att göra allt som krävs på den brottsbekämpande sidan och en del av förslagen är sådana som den tidigare regeringen sa nej till. Då bad rikspolischefen att få ta emot mer stöd från Försvarsmakten men han möttes av ett nej från den dåvarande regeringen. Nu har Sverige en regering som lyssnar till polisen och ger polisen bättre verktyg.

Att det är skillnad på regeringens politik och den tidigare regeringens är tydlig men Ebba Busch vill framhålla en skillnad som hon anser är avgörande.

— Vi får igenom vår politik i riksdagen. Det kan låta som en självklarhet, men så har det inte varit de senaste åren och det har skapat problem. Om de politiska förutsättningarna saknas försvinner även förutsägbarheten och det gör att ingen vet vad man kan förvänta sig av politiken. En politisk röra har tillåtits prägla svensk politik de senaste åren.

Kan du ge något exempel?

— Som finansminister fick Magdalena Andersson vara med om att riksdagen röstade nej till hennes budgetar två gånger. När hon sedan

blev statsminister röstade riksdagen nej även till den budgeten vilket fick till följd att Miljöpartiet lämnade regeringen och Magdalena Andersson tvingades avgå som statminister sju timmar efter att hon tillträtt.

— Så ska det inte vara. Med Tidöavtalet som förhandlats fram mellan regeringens partier och SD finns det ett regeringsunderlag med en stabil majoritet i riksdagen. Politisk stabilitet behövs i tider av oro.

Du har talat om problemen med gängkriminalitet. Har du något medskick till Seniorförbundets medlemmar och läsarna av SeniorAktuellt?

— Sveriges seniorer är så viktiga förebilder för yngre generationer. Jag tror vi behöver fler seniorer som vill engagera sig i föreningar och församlingar som har verksamhet för barn och unga. Vi kristdemokrater talar ofta om samhällsgemenskap, och en god samhällsgemenskap förutsätter att vi bryr oss om varandra. Det är så många barn och unga som längtar efter en vuxens odelade uppmärksamhet. Här har verkligen den äldre generationen mycket att ge.

MARIA WILHELMSON

ISTOCKPHOTO

Äldres engagemang i barn och unga är ovärderligt. Goda värderingar förs vidare.

God och jämlik vård – överallt i Sverige

ISTOCKPHOTO/IGOR VERSHINSKY

Regeringen har tagit ett första steg mot statligt huvudmannaskap för likvärdig sjukvård över hela landet.

KD har starkt stöd bland väljarna när det gäller vård och omsorg. SeniorAktuellt har ställt frågor till Acko Ankarberg Johansson, sjukvårdsminister, om hennes uppdrag.

– Mitt uppdrag går framför allt ut på att Sverige ska erbjuda en god vård i tid och en jämlik vård i hela landet. Vägen dit är en utbyggd primärvård, fler vårdplatser och kortare köer till specialistvården. Vi vill också införa en nationell vårdförmedling för att öka tillgången till vård och utreda möjligheterna för hur vi helt eller delvis inför ett statligt huvudmannaskap för sjukvården för att säkra tillgång och kvalitet.

Vad är det viktigaste som KD lyckats få igenom i regeringssamarbetet av ”dina” frågor?

– Att ha lyckats få med fyra

partier att stå bakom Huvudmannaskapsutredningen. Den hade aldrig blivit av om inte KD suttit vid förhandlingsbordet. Vårt fokus på sjukvård och att vi sätter människan framför systemet gör att vi vågar ta de steg som krävs för att göra vården mer jämlik och tillgänglig, med patienterna i fokus.

FOTO: KRISTDEMOKRATERNA

Acko Ankarberg Johansson, KD, sjukvårdsminister.

– Vi har även tagit första steget mot en nationell vårdförmedling. Jag är även väldigt stolt över att vi påbörjat arbetet med att uppdatera den svenska cancerstrategin och att vi dubblar satsningen på cancer i årets budget.

Är det något särskilt på det seniorpolitiska området där KD fått igenom sin politik på ditt departement?

– Även om det inte är specifikt på mitt område så görs det mycket på Socialdepartementet av mina ministerkollegor och med överinseende från riksdagen, inte minst av vår äldrepolitiska talesperson Dan Hovskär. Där kan nämnas en utredning om stärkt medicinsk kompetens i kommunal hälso- och sjukvård. Fortsatt satsning på äldreomsorgslyftet och även satsningar inom demensområdet.

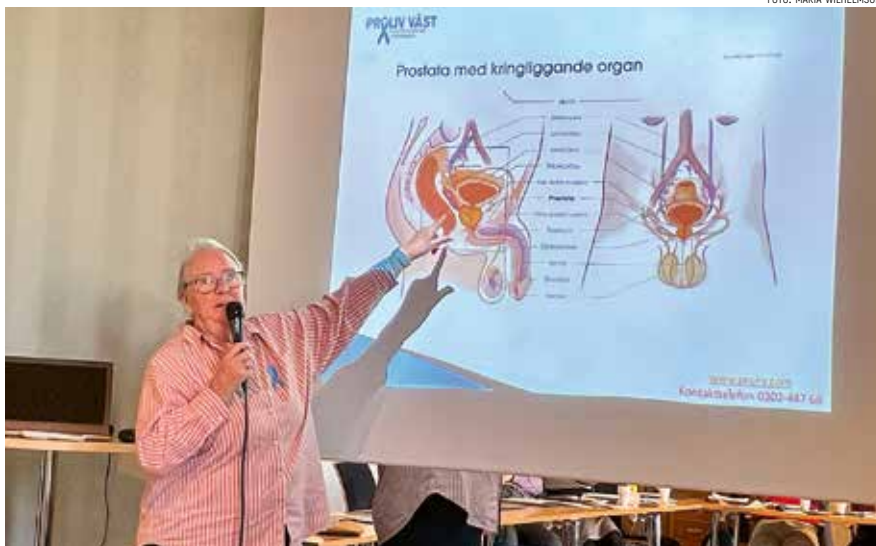
Vad ser du som viktigt när det gäller seniorpolitik framöver?

– Jämlik vård handlar om att få bästa möjliga vård oavsett var i landet du bor och oavsett ålder. Som sjukvårdsminister och kristdemokrat är jag stolt över att få arbeta för en god hälso- och sjukvård eftersom det handlar om välfärdens kärna. För mig är det viktigt att patienter i Sverige ska slippa stå onödigt länge i vårdkö i väntan på operation.

Att ha tillgång till en fungerande primärvård och den lagstadgade rätten till en fast läkarkontakt skapar trygghet och i förlängningen en bättre vård med god kontinuitet.

MARIA WILHELMSON

Längst kö till mäns cancerbehandling

Christina Hansson berättar om prostatacancer. Hon anser att sjukdomen bör uppmärksammas mer än som görs idag.

Prostatacancer är Sveriges vanligaste cancer och en av de allra dödligaste, i konkurrens med mag- och tarm och lungcancer. Samtidigt är kön till behandling den längsta för cancersjukdomar, trots att tidig upptäckt och behandling ger god chans till tillfrisknande och överlevnad.

KD SENIOR Västra Götaland med ordförande Miriam Knudtzon och Christer Mörlin som initiativtagare bjöd in till ett Café Senior med tema Prostatacancer. Föredragshållare var två ledamöter i ProLiv väst, en fristående patientförening till Prostatacancerförbundet, Christina Hansson, sjuksköterska som arbetat med prostatacancerpatienter sedan 1985 och Inge Nilsson som behandlats för sjukdomen.

–1985 var kunskapen om sjukdomen bristfällig och överlevnaden var ett till två år, berättar Christina Hansson. Framför allt var det en sjukdom som de drabbade inte ville tala om. Det psykiska lidandet var stort. Jag minns hur orättvist det var: på avdelningen för bröstcancer fanns psykologisk hjälp och kuratorer. Hos oss erbjöds inget sådant.

I DAG ÄR DET annorlunda, forskningen går framåt, kunskaperna ökar och män vågar tala om sin sjukdom. Christina Hansson tror att den så småningom kan bli kronisk, alltså en cancer man kan leva med.

Hon uppmanar alla män som har en pappa som insjuknat att låta undersöka sig, även om pappan är 60 år och man själv bara 40. Ärftlighet är en orsak till cancer, livsstil en annan.

I USA finns flest diagnostiserade, i Japan knappt någon. Men om en japan flyttar till USA är risken stor

att han drabbas precis som infödda amerikaner.

Det är en lurig cancerform, som kan upptäckas genom ett PSA-prov, ett blodprov.

Men ett högt PSA-värde betyder inte automatiskt att man har cancer; många äldre män får förstörad prostata som kan ge höga värden, likaså är ett lågt värde ingen garanti för att man inte har cancer. Magnetrontgen är säkrare och behöver läggas till.

2018 SA Socialstyrelsen nej till allmän screening av män. Osäkerheten om nytta och metod ansågs för stor. Men ett par regioner har testat alla 50-åriga män i projekt som ska utökas. Förhoppningsvis kommer man fram till ett klokt beslut om allmänna tester. Det hoppas Christina Hansson och Inge Nilsson, liksom KD Senior.

Inge Nilsson uppmanar männen och deras anhöriga att söka sig till en patientförening för stöd och information. ProLiv väst har till exempel en jourtelefon dygnet runt.

November är en blå månad, det vill säga en månad när prostatacancer uppmärksammas och man samlar in pengar till forskning.

MARIA WILHELMSON

Fakta:

- Sveriges vanligaste cancerform
- Ca 10 000 fall upptäcks varje år
- Ca 130 000 män lever med prostatacancer
- 1 800 män kommer försent till botande behandling varje år
- Ca sju män dör av cancer varje dag
- Medianåldern för insjuknande är 68 år
- Behandlingsformerna varierar, och biverkningarna likaså
- Cancersjukdom upptäcks i allt yngre åldrar.

Ta del av KD Seniors motioner till 2023 års KD-riksting. I korthet.

FOTO: MARIA WILHELMSON

Ombuden röstar. Bo Grafström, KD Senior, hoppas på bifall för förbundets motioner.

2:85. Utred möjligheten att förbjuda äktenskap mellan kusiner i Sverige

Äktenskap mellan släktingar är problematiskt. Förekomsten av genetiska sjukdomar är högre i grupper där kusingifte är vanligt.

Det finns fler argument mot kusingifte. Giftermålen är ofta arrangerade och sker under tvång.

Vanligast är det i Mellanöstern, Nordafrika och Centralasien. Många migranter från den delen av världen praktiserar denna tradition i Sverige.

I Sverige vet man, till skillnad från flera andra länder, nästan ingenting om fenomenets omfattning.

I Sverige har giftermål mellan kusiner varit tillåtet sedan 1844. Trots det är kusinäktenskap ovanligt bland svenskar.

KD Senior yrkar

- att partistyrelsen ges i uppdrag att verka för att regeringen utreder möjligheten att förbjuda kusinäktenskap.

...

4:04. Öppna möjligheten till LSS även för den som fyllt 65 år

LSS, Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, ska främja jämlikhet i levnadsvillkor, ge full delaktighet i samhället och att dessa ska kunna leva ett så gott och självständigt liv som möjligt. När det kommer till personlig assistans så kan man inte ansöka efter fyllda 65 år. Man får behålla assistansen efter sin 65-årsdag, men inte få utökning. Den som är 65 år kan i stället få stöd genom äldreomsorgen, främst hemtjänst. Möjligheten att delta i arbets- och samhällsliv, så självständigt som möjligt med

personlig assistans, finns inte för den som fyllt 65 år som drabbas av funktionsnedsättning.

Det är åldersdiskriminering. Man utgår från ålder i stället utifrån medicinska behov.

KD Senior yrkar

- att partistyrelsen ges i uppdrag att verka för att personlig assistans ska kunna beviljas även efter 65 års ålder om behov föreligger
- att partistyrelsen ges i uppdrag att verka för att staten framöver ska ha hela ansvaret för insatsen personlig assistans.

...

4:05. Dags att ta äldres psykiska ohälsa på allvar

Depression är en sjukdom som innebär lidande för både den sjuka och dennes anhöriga, och kan

leda till självmord. Depression ska behandlas – oavsett den deprimerades ålder.

Den psykiska ohälsan är ett folkhälsoproblem. En grupp är särskilt utsatt: de äldre.

Det behövs forskning om äldres psykiska ohälsa och kunskap om hur man kan förebygga och behandla den. Äldre män är i majoritet när det gäller självmord.

Äldre har inte tillgång till psykiatri på samma sätt som yngre. Enligt Socialstyrelsen är det åldersdiskriminering.

KD har tidigare ställt sig bakom en motion från KD Senior att inrätta ett nationellt kompetenscentrum för äldrepyskiatri med uppdrag att samla och sprida kunskap om forskning, utbildning och pedagogiskt stöd till personal i vård- och omsorg.

KD Senior yrkar

- att partistyrelsen ges i uppdrag att aktivt och snarast verka för att tillmötesgå behovet av ett nationellt kompetenscentrum för äldrepyskiatri.

...

5:14. Allmän mammografi även efter 74 års ålder, och allmän screening för prostatacancer från 50 års ålder

Slopa åldersgränsen, 74 år, för mammografi. Det saknas vetenskapliga argument för en sådan gräns. Den är åldersdiskriminerande. En 80-åring kan svara lika bra på en behandling som en 70-åring.

Erbjud män fyllda 50 år PSA-prov. Män kallas inte till provtagning trots att tidig upptäckt ökar chansen till överlevnad rejält.

Både män och kvinnor ska regelbundet kallas till provtagningar.

KD Senior yrkar

- att partistyrelsen uppdras att verka för allmän screening av mammografi efter 74 års ålder i hela landet.

- att partistyrelsen uppdras att verka för allmän och regelbunden screening för prostatacancer för män fyllda 50 år i hela landet.

...

6:53. Statsbidrag till Kristdemokratiska Seniorförbundet

Många organisationer får statsbidrag. Exempelvis får KDU och KDK bidrag. KD Senior har med nuvarande regelverk inte möjlighet att få offentliga bidrag. Anledningen lär vara att det inte finns andra självständiga seniororganisationer associerade till politiska partier.

KD Senior finns sedan 1993 organiserat i lokalföreningar, regionala föreningar samt på riksnivå. Förbundet har en omfattande verksamhet som begränsas av bristande finansiella medel. För att finansiera sin verksamhet är KD Senior hänvisat till medlemsavgifter och bidrag från partiorganisationen.

KD Senior yrkar

- att partistyrelsen verkar för att Kristdemokratiska Seniorförbundet och andra politiska seniororganisationer får möjlighet att söka statsbidrag.

...

8:10 Reducera den så kallade flyttskatten

I dag bor många äldre i stora villor samtidigt som många barnfamiljer är trångbodda. Många seniorer vill flytta från större till mindre när barnen flyttat hemifrån.

Eftersom reavinstskatten blir cirka 22 procent netto har många inte råd med flytt eftersom skatten gör att pengarna inte räcker till det nya boendet.

Den modell som vi har bygger på att all skatt betalas i samband med försäljning. Ett bättre regelverk bör införas för att underlätta de så kallade flyttkedjorna.

KD Senior yrkar

- att partistyrelsen verkar för att flyttskatten reduceras och på det sättet underlätta flyttkedjor.

...

13:02. Handlingsplan mot åldersdiskriminering

Trots att Sverige har en lag som förbjuder åldersdiskriminering så är diskriminering ett problem. Äldre sällas bort eller så tas deras synpunkter inte på allvar.

I KD bör åldersdiskriminering inte förekomma. För KD är det viktigt att i praktiken tydligt visa att partiet lever upp till sin ideologi. Det kan bland annat gälla vid nomineringar till vallistor och uppdrag.

KD Senior har vid tidigare riksting med framgång motionerat om behovet av en FN-konvention för äldre. Det är ett arbete som partiet måste aktualisera i regeringen, i riksdagen och internationella sammanhang.

KD Senior yrkar

- att partistyrelsen tar initiativ till att utarbeta en handlingsplan mot åldersdiskriminering.

Denna motion behandlades av Partifullmäktige 13.10 2023 och bifölls.

...

Alla motioner är undertecknade av KD Seniors förbundsstyrelse.

MARIA WILHELMSON

Birgitta Södertun i talarstolen vid 2021 års riksting.

Sällbo – där unga och äldre trivs

Under flyktingvågen 2015 kom många ensamma barn till Skåne. Då gjordes ett före detta kommunalt omsorgsboende i Helsingborg om till HBV-hem. De unga behövde bostad även när de fått uppehållstillstånd och fyllt 18 år. Då föddes idén att göra om fastigheten till ett kombinerat boende för seniorer och unga, Sällbo. Hit får personer i åldrarna 70+, och 18-25 år söka sig.

SÄLLBO STARTADE som ett projekt för att skapa trygghet, förhindra ensamhet och främja social inkludering (integration om man så vill.) Det är numera permanent. Och det finns inget liknande i världen.

Med en eldsjäl till projektledare, Dragana Curovic, och Jonas Hansson, VD för Helsingborgshem, som vågade tänka annorlunda, är det i dag ett hus som sjuder av liv. Här finns också en trygghetsvärd, anställd på heltid, som stöttar.

KD Senior Skånes styrelse gjorde ett besök på Sällbo hösten 2023. Till boendet finns inget kösystem och den som anmäler intresse intervjuas noggrant. Denne måste gilla att umgås med grannar, regelbundet och över generationsgränserna. Vara nyfiken på andra;

de boende ska ha olika erfarenheter och värderingar. Man strävar inte efter att skapa en homogen grupp hyresgäster, tvärtom.

ALLA HAR EN egen lägenhet, för ensamhushåll eller par, och i huset finns många allmänna träffpunkter. Dessa har tillkommit utifrån de boendes önskemål, som ofta föreslås vid stormöte som hålls varje månad. Beslut tas i majoritet. Här finns till exempel syrum, filmrum, rum för skapande verksamhet, gym och några mindre kök.

Hjärtat i huset är ett gemensamt storkök och ett stort allrum med piano.

Det går att dela upp hyresgästerna i tre grupper: Seniorer (de flesta har bott länge i området och

vill inte flytta långt när de behöver mindre och mer anpassat boende), unga invandrare som levt ett rotlöst liv och saknar familj i Sverige, samt ett gäng väletablerade unga som kan stötta och förklara det svenska samhället för den förra gruppen.

NÄR KD SENIOR är på besök är det medvetet så att gruppen kommer på dagtid när de yngre är på jobbet eller i skolan. Intresset för Sällbo har varit enormt, med många studiebesök, inte minst internationella, så till sist satte man ned foten och är i dag mycket restriktiv med studiebesök.

– Sällbo är ju människors hem, inte ett zoo, säger Dragana Curovic. Man måste få vara ifred i sitt hem.

Kristdemokraterna träffar dock på ett gäng seniorer som är på väg till en sångstund och får en pratstund. Inte oväntat trivs de särskilt med gemenskapen, olika aktiviteter och att slippa vara ensamma.

MARIA WILHELMSON

Fakta:

Kommunala Helsingborgshem är värd för Sällbo.

HBH har fastigheter i 32 stadsdelar, 12 000 lägenheter och 22 000 boende.

Man arbetar aktivt med trygghet i bostadsområden och fastigheter.

– Det handlar inte bara om att hyra ut bostäder, det är viktigt hur människor har det bakom lägenhetsdörrarna också, säger VD Jonas Hansson.

Dragana Curovic, projektledare för Sällbo, välkomnar KD Senior.

En festfixare och kristdemokrat

FOTO: PRIVAT

Det är inte alla som kan ordna en fest på Grand Hotell i Lund för 120 gäster, som resulterar i fyra sidor mingelbilder i Svensk Damtidning. Men det kan KD Seniors distriktsordförande i Skåne, Lars Hector. Men så är han en välkänd festfixare.

FESTEN HÖLLS i september för att fira Lars Hectors och maken Abbe Gonzales 50-åriga förhållande. Abbe Gonzales är professor emeritus i arkitektur på Lunds universitet.

— Han är världens roligaste man och har en fantastiskt stor bildning samtidigt som han gillar science fiction, film och drama. Att han är uppvuxen på Pampas i Argentina sticker ju ut en aning – han är min trygghet i livet, säger Lars Hector. Självt växte Lars Hector upp i Lund.

— Som yngst till fyra härliga syskon tillsammans med min ensamstående – enastående – heltidsarbetande mor Lilian. Jag var 25 år när jag emigrerade ända till Malmö och under resans gång har jag bott Italien, i Abu Dhabi/UAE och 20 år i Marocko.

Numera är han skåning på heltid. Genom åren har han drivit klubbar, krogar, hotell och senare arrangerat invigningar, event, jippon.

— Min så kallade långa ludna svans som jag får leva med hela livet heter Club Trocadero, som jag startade 1979 i Malmö. Det var en häftig nattklubb, alla var välkomna. Den blev ett ineställe.

LARS HECTOR VAR vän med skådespelerskan och malmötösen Anita Ekberg i drygt fyrtio år, och har skrivit en 400-sidig bok om henne.

— Vi bodde tillsammans i Rom i två år. Mina minnen av Anita är

Lars Hector är KD Seniors distriktsordförande i Skåne.

ofantliga – och de flesta finns med i boken. Folk frågar mig ofta: ”Jamen, var hon inte en riktig diva?”

— Då säger jag att när jag bodde hos henne så knackade hon på min dörr på morgonen och sa ”Lasse, frukosten är klar”. Medan jag åt frukost bäddade hon min säng och snyggade till i mitt sovrum. Hon var ingen diva, utan en rejäl jordnära kvinna som älskade att laga mat och ta hand om sitt hem.

Trots det så heter boken *Den sista divan*. Lars Hector håller föredrag om hennes liv och karriär på bibliotek och för föreningar.

EFTER FÖRRA RIKSDAGSVALET blev han medlem i KD.

Genom gemensamma bekanta hamnade han, Sonja och Alf Svensson vid samma middagsbord.

— Då tänkte jag att nu ska Alf få förklara varför KD har så negativ HBT+-politik. Nu ska han ställas mot väggen, tänkte jag. Så lätt var det inte. Alf svarade lakoniskt att har du läst vårt partiprogram? Jag var tvungen att erkänna att det hade jag ju inte.

— Gör det, så ser du att vi beja-

kar HBT+-politiken idag och att vi är ett parti för dem som lever i en stjärnfamilj, sa Alf Svensson.

— Jag tog rådet ad notam och insåg att jag är kristdemokrat.

Familjen är viktig för KD, och för Lars Hector. När han fick frågan om att bli distriktsordförande för Seniorförbundet i Skåne, tackade han ja, efter att ha konsulterat familjen.

— Den är mitt fantastiska stöd i allt KD-arbete.

— När det gäller gällande seniorpolitiken finns det mycket att göra, säger han, och nämner ett par frågor: Att införa ett Seniorkort i Skånes kollektivtrafik som ska gälla alla dagar, dygnet runt.

— Att alla kommuner har hemtagningstjänst borde vara en självklarhet. Jag rasar mot åldersdiskriminering och vill att vi alla årsrika ska få en trygg och meningsfull vardag. Det ska vara tryggt och kul att vara äldre, säger Lars Hector, och tillägger:

— Jag förstår faktiskt inte varför inte fler är kristdemokrater.

MARIA WILHELMSON

För eller emot aktiv dödshjälp

– vilken väg ska Sverige ta?

Frågan om så kallad aktiv dödshjälp är aktuell. Fler och fler länder inför möjligheten att tillmötesgå människors önskemål om att få hjälp att avlida, och i Tyskland är rätten till självbestämmande införd i grundlagen. KD Senior bjöd in till seminarium för ökad kunskap.

DET FINNS OLIKA sorters dödshjälp i olika länder. Antingen får man ett dödligt medel utskrivet av läkare, som man själv förfogar över, eller så får man inta en dödlig dryck på klinik. I Beneluxländerna kan en läkare injicera en dödlig dos om en patient upplever ”outhärdligt lidande”. Europadomstolen har påtalat rätten för individen att själv bestämma hur och när dennes liv ska avslutas.

I Sverige är det förbjudet men röster höjs för att utreda och införa rätten.

NEJ TILL HJÄLP ATT DÖ

KD Senior har ingen annan uppfattning i frågan är moderpartiet Kristdemokraterna: förbundet är inte för eutanasi. För enkelhetens skull kallar vi det dödshjälp i denna artikel.

KD Senior Stockholms stad och län anser att det är en viktig fråga

att belysa och få kunskaper om. Frågan är aktuell för många till åren komna, som varit med om anhörigas och vänners sista tid i livet och själva närmar sig det oundvikliga slutet.

FÖR OCH EMOT

Därför bjöd KD Senior in till Café Senior och seminarium med tre prominenta talare, här kortfattat presenterade: Peter Strang, professor palliativ medicin, Rolf Ahlzén, läkare och docent i medicinsk etik och ledamot i föreningen Rätten till en värdig död, och redaktör Elisabeth Sandlund, tidningen Dagen.

Man kan säga att Strang och Sandlund är emot dödshjälp och Ahlzén förespråkare.

Elisabeth Sandlund, som ju inte är medicinskt bevandrad, berättade att flera har frågat henne om hon är emot dödshjälp på grundval av sin kristna tro, men hon underströk

att det för henne inte är en fråga om religiös övertygelse utan en humanitär fråga. Tilläggas kan att dödshjälp är tillåtet i flera katolska länder.

Seminariet var mycket intressant och informativt. Samtalstonen var god, och även om det fanns tydligt delade meningar så var mötestalarna överens i flera frågor, till exempel om vilka farhågor som finns när det gäller att tillåta dödshjälp. Dock kom man fram till olika svar. En farhåga är att rättigheten kan leda till ett så kallat sluttande plan, att om man tillåter vissa att få hjälp att dö, så kommer man att tillåta det för fler och fler grupper, som deprimerade, yngre, ja, personer som helt enkelt känner sig som en belastning för samhället och anhöriga, vilket är en vanlig orsak till att människor vill ha möjligheten till dödshjälp. Och att samhället av till exempel ekonomiska skäl blir mer

positiv till detta. Då hävdade Rolf Ahlzén att inget tyder på det i länder där det är tillåtet. Men motsatsen hävdades: i något land får i dag barn hjälp att dö.

FORSKNINGEN INTE ÖVERENS

De båda läkarna hänvisade till delvis olika forskares rön; eftersom frågan är komplex finns det förstås olika sådana. Till exempel sa Peter Strang att svensk läkarkår är emot dödshjälp. Då replikerade Rolf Ahlzén att Läkarförbundet är emot, men att en majoritet av läkarna är för eller osäkra. 29 procent av svenska läkare kan tänka sig att ge dödshjälp.

Åhörarna fick veta att av de som fått ett dödligt preparat utskrivet var det cirka 67 procent som inte använde det. Att ha möjligheten upplevs som en trygghet.

Likaså var det många (i svensk undersökning) som ansåg att andra människor måste få möjligheten men att de inte trodde att de skulle välja utvägen för egen del.

BELASTNING FÖR ANHÖRIGA

Förr var rädsla för ett smärtsamt slut den primära anledningen till att vara för dödshjälp. I dag uppger människor oftare att de inte vill vara en belastning för anhöriga eller samhället, och att de inte vill bli beroende av andra för sin intimhygien, vid toalettbesök och för att kunna äta.

Det fick de tre talarna att reflektera över beroendet av andra människors omsorger. Är det ovärdigt att behöva assistans, en del behöver det ju hela livet från det de föds? Vem bestämmer vad som är ett värdigt liv?

Frågan om läkarnas makt över beslutet kom upp. Flera i en svensk undersökning litade helt på läkarnas omdöme, läkaren vet bäst. Andra var negativa: Läkare är också människor, de kan göra misstag och hysa antipatier och sympatier som kan påverka.

MÄNNISKOVÄRDET IFRÅGASATT

Elisabeth Sandlund berättade då om en självupplevd situation: Hennes vuxna dotter som har en funktionsnedsättning drabbades av blodcancer. Läkaren frågade då mamma Elisabeth Sandlund, med dottern närvarande, om Sandlund tyckte att det var någon idé att behandla dotterns cancer.

Det går inte att tolka på annat sätt än att det var ett ifrågasättande av dotterns människovärde. Och det kom från en läkare.

Dotterns sjukdom behandlades sedan framgångsrikt.

En åhörare undrade, möjligtvis retoriskt, hur anekdotisk man ska vara när man engagerar sig i frågan. Hur stor roll ska egna upplevelser av anhörigas lidande eller harmoniska sista tid spela, när man tar ställning?

Svaret blev entydigt: På detta område är det viktigt att inte minst professionen tar del av, och lär av, människors upplevelser för att kunna förbättra vård och omhändertagande. Det talas alldeles för lite om döden och döendet.

Det är lika viktigt med en god omvårdnad vid livets slut som i dess början.

Båda läkarna, liksom Elisabeth Sandlund, och KD Senior, är överens om att god och professionell palliativ vård måste erbjudas alla som önskar, och över hela landet. Så är inte alls fallet idag.

RÄTT TILL SJÄLMORD?

Rätten till självbestämmande är ett viktigt argument för assisterad dödshjälp. En invändning gavs på seminariet: En människa som försöker begå självmord, ska den inte hindras?

En invändning mot assisterad dödshjälp är ekonomisk: det är orättvist att det är så dyrt att åka till Schweiz för att få dödshjälp, det enda land som tar emot utländska patienter. Det kostar 100 000–200 000 kronor. Alla har inte råd.

Å andra sidan kan det vara för dyrt att överleva i länder med privat sjukvård (ett exempel som gavs var USA). Då kan assisterad dödshjälp vara ett billigare alternativ än dyr livsförlängande behandling.

MARIA WILHELMSON

Rolf Ahlzén, läkare och docent.

Elisabeth Sandlund, redaktör.

Peter Strang, professor.

FOTO: MARIA WILHELMSON

"Aldrig för tidigt att engagera sig för en bättre framtid"

FOTO: PRIVAT

"Så gammal är jag inte!" Konstigt nog och ganska irriterande är det att många människor tror att de är för unga för att engagera sig i Seniorförbundet. Det händer att till och med 80-åringar säger så när de får erbjudande att bli medlem. Men KD Senior har ingen åldersgräns och arbetar politiskt för ett bättre samhälle, inte minst för framtidens seniorer.

SeniorAktuellt har träffat Malin Silén, nyss fyllda 40 år. Hon tycker inte att hon är för ung för att bry sig om seniorpolitik, och säger om sig själv att hon är "lekfull som en fyraåring och filosofisk som en pensionär".

Malin Silén gick med i Seniorförbundet innan hon fyllt 28 år. Av egoistiska skäl, säger hon. Hon vill påverka så att hon får det bra som pensionär.

Hur kom det sig att du blev kristdemokrat?

– Jag var kristdemokrat redan innan jag visste om partiet, upp-vuxen på en gård utanför Enköping tillsammans med mina föräldrar och min lillasyster Anna. Efter studier vid Örebro universitet inom ekonomi och retorik hamnade jag efter en snårig resa på Kristdemokraternas distriktskansli i Örebro 2011 lagom till en pensionsavgång, och sedan dess har jag blivit kvar.

Vad gör du när du inte arbetar som organisationssekreterare för KD?

– På fritiden sjunger jag i kör och tränar på Friskis. Jag gillar att vara ute i skog och mark och tar gärna ett dopp i sjön sommartid. När jag pluggade spelade jag saxofon i studentorkestern Schwamparna och i dag har jag förtroendeuppdrag i regionens kulturnämnd och i Länsmusiken.

Hur kommer det sig att du är medlem i KD Senior?

– Det är faktiskt mest av rent

egoistiska skäl, jag vill helt enkelt få det bra när jag blir gammal och är det någonting jag lärt mig genom åren är det att politisk förändring tar tid. Därför måste man börja nu.

– Jag gick med i februari 2012, innan jag fyllt 28 år då jag fick frågan från flera distriktsstyrelseledamöter.

Är det någon särskild seniorpolitisk fråga du tycker att förbundet ska engagera sig i framöver?

– Minskade generationsklyftor är någonting som ligger mig varmt om hjärtat och någonting jag skrivit flera artiklar kring.

– Som alla är jag nog präglad av min uppväxt, och familjen i bred bemärkelse är viktig. Jag brukar säga att farmor och farfar fanns bara "en gräsmatta och en häck" från mitt barndomshem, och jag har upplevt att det givit mig perspektiv som inte är alla förunnat.

– Självklart är sjuk- och äldre-vård centrala frågor, men det är viktigt att inte glömma den förebyggande friskvården. Vi behöver visa på hur vi skapar god fysisk och psykisk hälsa under hela livet! Där tänker jag att vi kristdemokrater har ett unikt bidrag med synen på det civila samhället, arbetet för minskad ensamhet, värdet av gemenskaper och varje persons unika okränkbara värde.

– Det är frågor som är viktiga hela livet så jag kan inte vänta tills jag blir pensionär.

MARIA WILHELMSON

Välkommen till KD Senior

KRISTDEMOKRATISKA

Seniorförbundet (KD Senior) är en självständig religiöst obunden organisation med ideologisk bas gemensam med Kristdemokraterna. KD Senior är associerat till partiet.

MED EN KRISTEN människosyn som värdegrund verkar KD Senior för att genom opinionsbildning och förslag till politiska reformer främja äldre människors behov och intressen, rättigheter och livskvalitet.

KD Senior är medlem i ESU, seniorförbundet som är associerat till den största partigruppen i Europa, EPP.

KD Senior välkomnar medlemmar i alla åldrar. Vi verkar också för morgondagens seniorer och vill förena nytänkande med livserfarenhet.

För att vara medlem i KD Senior finns inget krav på medlemskap i partiet Kristdemokraterna.

En politik med seniora ögon heter KD Seniors politiska program. Här berättar vi kort och informativt om förbundets politiska förslag inom en rad fokusområden:

- Vård och omsorg
- Friskvård och förebyggande vård
- Idéburna organisationers viktiga roll
- Kultur
- Trygghetsfrågor
- Bostäder och boende
- Ekonomi

Vårt program finns att läsa på hemsidan kdsenior.se. Här kan du också ansöka om medlemskap. KD Senior finns på Facebook.

KONTAKTA KD Senior om du har frågor om förbundet: info@kdsenior.se.

KD Seniors förbundsstyrelse 2023:

Lars O. Molin,
förbundsordförande

Birgitta Södertun,
1 vice förbundsordförande

Sonia Lunnergård,
2 vice förbundsordförande

Tomas Ander
Bo Grafström
Ingemar Kalén
Birgitta Nordvall
Anne-Lie Sundling
Liisa Sveningsson
Elisabeth Wäneskog

Nästa årsmöte, Seniortinget, hålls 2 maj 2024.

Sprid Senior-Aktuellt!

Vill du vara med och sprida Senior-Aktuellt bland släkt, vänner, grannar och arbetskamrater?

Tidningen finns på vår hemsida, kdsenior.se, att läsa eller skriva ut som pdf.

Vill din avdelning trycka upp den lokalt så kontakta Maria Wilhelmson på mejladress: info@kdsenior.se

Vi bjuder in till Café Senior

NU NÄR PANDEMIN är över kan KD Senior återigen bjuda in till möten som vi kallar Café Senior. Det är träffar dit vi bjuder in medlemmar och andra intresserade för att ta del av föredrag och diskussioner i olika ämnen.

Café Senior anordnas lokalt över landet av Seniorförbundets distriktssty-

relser, ibland i samverkan med KD, KDU eller KDK.

AKTUELLA ÄMNINGEN har till exempel varit pensionsystemet, det stora problemet med bedrägerier på nätet och per telefon, om Kristdemokraternas historia och politik, om KD Senior förstås, om kulturpolitik, om prosta-

tacancer och om döds-hjälp.

Hösten 2023 har vi också caféer med information om regeringens aktuella budget, om smittsjukdomar i dag och historiskt, om testamente och framtidsfullmakt. I Västra Götaland bjuder Seniorförbundet in till utbildning i att skriva in-

sändare och debattartiklar i samverkan med Vuxen-skolan.

KD SENIOR fortsätter satsa på detta sätt att träffas, för trevnad och ökade kunskaper. Vi välkomnar alla medlemmar och ta gärna med er en eller flera bekanta!

MARIA WILHELMSON

Gästkrönika

Skriv som det ska skrivas

Min mormor var folkskollärare, min mamma var småskollärare. Man blev inte rik på att vara lärare, men man hade status. Det kallas ju numera socialt kapital och att lära andras barn att läsa, var ett förtroende som man gjorde allt för att leva upp till.

En pensionerad lärare hörde av sig till mig och berättade om hur de i hennes kollegium tävlade om att till jul ha lärt alla barnen i första klass att läsa. Det brukade gå.

Jag frågade min mamma hur hon hade klarat av alla nya pedagogiska direktiv som kom från Skolöverstyrelsen. Hon svarade att hon alltid hade gjort det hon kunde, att lära barn att läsa, skriva och räkna. Hon lyssnade helt enkelt inte på ny-modigheterna.

När jag en gång berättade om min mammas strategi under ett panelsamtal på ABF i Stockholm, hade jag vid min sida en kille från Skolverket. Han lutade sig fram och viskade: Trolöshet mot huvudman.

Skolverket tog över Skolöverstyrelsens jobb 1991 och är mest känt för sitt förslag att stryka antikens historia ur läroplanen, men verket kom på bättre tankar och drog tillbaka sitt förslag. Innan remisstiden gick ut.

Postverket gjorde sig känt för kampanjen *Skriv som du talar*. Farhågan verket hade var att "krångelsvenskan" hindrade oss i vårt skrivande.

Kampanjen formulerades så här:

"Posten vill lära dig använda ditt eget språk och uppmuntra dig att våga skriva personligt såväl privat som till myndigheter och företag. Det viktigaste är inte att du använder fina ord och stavar fel-fritt, det viktigaste är att du får sagt det du vill."

Det är inte svårare att lära sig att stava rätt än att stava fel.

Tja, att skriva som man talar kräver en alldeles särskild sorts talad svenska och den har inte alla. Nästan ingen har den, men här kan en kanske ganska offentlig hemlighet avslöjas för SeniorAktuells läsare: Alf Svensson är en av de personer som har ett talspråk som är precis lika bra i skrift. Anledningen till att jag vet det, är att jag intervjuat Alf Svensson ett antal gånger under mina år på tidningen Kristdemokraten 1989 till 1995.

Vi som inte är Alf Svensson får se till att lära oss att skriva – som man skriver.

Min mamma, som jag inte alltid lyssnade på när det begav sig, hade en devis som löd att det inte är svårare att lära sig att stava rätt än att stava fel.

Den som älskade fröken Lindros rättstavningsundervisning är kanske inte rätt person att tala om att stavning är intressant. Men den leder till en större förståelse inte bara för det egna språket utan också för andras språk, likheter och olikheter.

Nörden har ju fått en renässans. Ni vet säkert att man får vara hur intresserad som helst av kaffe, och de tusen olika sätt att behandla kaffet som finns. Man får vara intresserad av byggnadsvård, ekoodling, försöken att åter framodla kvaggan... ja vad som helst som kräver total koncentration på avancerad detaljkunskap.

Så därför kan alla vi som älskar språk äntligen pusta ut. Mormor och mamma var tidigt ute och hjälper oss att nörda med talat och skrivet språk, språkets ljudegenskaper (prosodi, just lärt mig) och alla sorters prefix, suffix och allmänna egenheter som hjälper oss att...
 ...förstå varandra.

SUSANNA POPOVA
 Skribent

Vill du ta del av fler funderingar från Susanna Popova? I en podd samtalar hon och maken Johan Hakelius, hemma vid köksbordet, om aktuella samhällsfrågor.

<https://shows.acast.com/hakeliuspopova>

